ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

«ՎԱՆԱՁՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Հաստատված է ամբիոնի նիստում

___Հայոց լեզվի և գրականության_____

ամբիոնի անվանումը

Ամբիոնի վարիչ՝ Բաբուռյան Հ. Ռ. /Ա.Ա.Հ/

Արձանագրություն № __8__

«_23_» __հունվար__ 2024թ.

ՀԼԳ/բ–022 «ԼԵԶՎԱՆՇԱՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ» ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ

Դասիչ, դասընթացի անվանում

ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն՝ 011401.00.6-Մասնագիտական մանկավարժություն

/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ 011401.19.6-Հայոց լեզու և գրականություն

/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ Մանկավարժության բակալավր

/բակալավր, մագիստրատուրա/

Ամբիոն՝ Հայոց լեզվի և գրականության

/ամբիոնի լրիվ անվանումը/

Ուսուցման ձևը՝ հեռակա

/առկա, հեռակա/

Կուրս/կիսամյակ՝ V կուրս, II կիսամյակ

Դասախոս(ներ)՝ Դավիթ Գյուլզատյան

էլ. հասցե/ներ՝ davitgiulzadyan@gmail.com

Վանաձոր – 2024թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրով սահմանված խնդիրների լուծման գործընթացում
2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները
3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները
4. Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքները
5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների
6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը
7. Ուսումնական աշխատանքները տեսակները
8. Դասավանդման մեթոդներ
9. Ուսումնառության մեթոդները
10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը
11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ
12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ
    - 12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ
    - 12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ
    - 12.3. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ
13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում
14. Գնահատում
    - 14.1. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում
    - 14.2. Հարցաշար
    - 14.3. Գնահատման չափանիշներ
15. Դասընթացի համառոտ նկարագրիչ

ԲԱՑԱՏՐԱԳԻՐ

1. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրով սահմանված խնդիրների լուծման գործընթացում[1]

«Լեզվանշանագիտություն» առարկայի ուսումնամեթոդական փաթեթը կազմված է բակալավրիատի հիմնական կրթական ծրագրով «Հայոց լեզու և գրականություն» մասնագիտության կրթական չափորոշիչների հենքով կազմված ուսումնական պլանի պահանջների, առարկայի բաղադրիչների հիման վրա և նպատակաուղղված է բակալավրական կրթության կազմակերպման, դասավանդման որակի բարձրացմանը:

Առարկայական փաթեթը կարգավորում է «Լեզվանշանագիտություն» գիտակարգի ուսումնամեթոդական նյութերով ապահովման, պարբերաբար թարմացման, գիտաճյուղի նոր մոտեցումների ոգուն համապատասխանեցման գործընթացը, նպաստում է ուսանողի անհատական և ինքնուրույն աշխատանքի արդյունավետության, նրա գիտական իմացության ձեռքբերման մակարդակի բարձրացմանը, ինչպես նաև հետազոտական աշխատանք կատարելու ունակության ապահովմանը:

Ծրագրի մեկնաբանությունը: 20-րդ դարի կեսերից մեծ թափ ստացան տարբեր գիտությունների հանգակետերում ձևավորված գիտական բազմաթիվ ուղղություններ, որոնք անվանում ենք *միջգիտակարգեր:* Սկզբից նեթ դրանց զարգացումն ընթացավ գիտակարգերի ընդգրկման և կազմավորման երկու հակադիր ուղղվածությամբ՝ *մասնավորում* կամ *նեղ մասնագիտացում* և *ընդհանրացում:* Ի հակադրություն, ասենք, կենսաֆիզիկայի, կենսաքիմիայի, կենսալեզվաբանության, նյարդալեզվաբանության, մաթեմատիկական լեզվաբանության և այլ մասնավոր միջգիտակարգերի՝ *նշանագիտությունը* (*իմաստասիրության, տրամաբանության,* ինչպես նաև դարձյալ 20-րդ դարում ձևավորված *կիբեռնետիկայի* նման) լայն շառավղով ընդհանրական միջգիտակարգ է: Չնայած նշաններձի տարածվածությամբ պայմանավորված իր ընդգրկունությանը (չկա գիտական և առհասարակ մարդկային մտքի և գործունեության որևէ ոլորտ, որ չառնչվի նշանների այս կամ այն բազմությանը)՝ նշանագիտության թե՛ ձևավորման, թե՛ հետագա զարգացման առումով առաջնային և անփոխարինելի դեր ունեցավ և ունի *լեզվաբանությունը,* և պատահական չէ, որ նշանագիտության բուն հիմնադիր Չ. Մորիսը խնդրո առարկա գիտակարգի մասին խոսելիս նույնացնում էր «նշանագիտություն» և «լեզվանշանագիտություն» անվանակարգությունները (ժամանակակից լեզվաբանությունն ու նշանագիտությունը *լեզվանշանագիտությունը* համարում են ընդհանուր նշանագիտության երկրորդ՝ ավելի բարձր աստիճան):

---

[1] Ներկայացվում է դասընթացի կարևորությունը տվյալ կրթական ծրագրի խնդիրների լուծման հարցում և տեղը ուսումնական պլանում ըստ կրթաբլոկների:

Գիտական, տրամաբանական, իմաստասիրական մեթոդաբանության նրբություններին ծանոթանալու և լայն աշխարհաճանաչողության հասնելու իմաստով բանասիրական մասնագիտացում ձեռք բերող ուսանողի համար հիմնարար գիտակարգերից է նշանագիտությունը: Դասընթացի ժամանակ ուսանողը ծանոթանում է մարդկային հոգևոր ժառանգության կարևորագույն բաղադրիչներից մեկի՝ **լեզվի,** նշանային բնույթին ու դերին, այն հետազոտող գիտության՝ լեզվանշանագիտության նպատակներին ու խնդիրներին, ուսումնասիրման եղանակներին ու սկզբունքներին: Լեզուն, ի թիվս այլ բնութագրերի, նաև նշանային համակարգ է: Իր *գերնշանային* հայեցակերպով լեզուն նշանային մյուս համակարգերի բաղդատությամբ բազմաթիվ ընդհանրություններ ու տարբերություններ ունի, ուստի ուսանողի ուշադրության կենտրոնում պիտի պահել լեզվական և արտալեզվական նշանների հարաբերակցությունը՝ գիտակցել տալով լեզվական «աշխարհի» արտալեզվական պայմանավորվածությունը, արտաքին իրականության ընկալման լեզվական բեկումը: Խնդրո առարկա գիտակարգի ուսուցումն իրականացվում է նրա խնդիրների ու պահանջների բովանդակավորման համապատասխան նպատակադրմամբ:

Նշանագիտությունը համապարփակ միջգիտակարգ է, որի **առարկան** են կազմում արտաքին (արտալեզվական) և (ներ)լեզվական բոլոր նշաններն ու դրանց հարաբերությունները:

2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները

2.1. Գիտակարգի **նպատակն** է բնորոշել նշանի էությունը, պարզել նրա բնույթը, տեսակները, ծանոթացնել լեզվանշանագիտական հետազոտության մեթոդներին, նախադրյալներ ստեղծել ձեռք բերած գիտելիքները կյանքում կիրառելու համար:

2.2. Գիտակարգի **խնդիրներն** են՝ ա) բացահայտել ներնշանային բաղադրիչները, դրանց հարաբերությունները, միջնշանային հարաբերությունները, բ) պարզել հաղորդակցման նշանային բնույթը, գ) ճանաչել գիտակարգի իրարալրաց բաժինները, դ) ըմբռնել լեզվական նշանի չափաբանական հայեցակերպերը, ե) բացորոշել նշանային համակարգերը, դրանց կառուցվածքը, լեզվի նշանային հորինվածքը, լեզվական և արտալեզվական նշանների հարաբերակցությունը:

3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները

Ուսանողը «Լեզվանշանագիտություն» գիտարակը յուրացնելու համար պետք զինված լինի նախորդ տարիներին մի շարք գիտակարգերից ձեռք բերած անհրաժեշտ գիտելիքներով: Նա պետք է տիրապետելիս լինի ընդհանուր լեզվաբանության

ներածական դասընթացին՝ «Լեզվաբանության հիմունքներին», «Փիլիսոփայության հիմունքներին», մասնավոր լեզվաբանության տեսությանը՝ ի դիմի «Ժամանակակից հայոց լեզվի» դասընթացի բոլոր բաժինների, առնվազն մեկ օտար լեզվի:

Նշվածների հիմամբ ուսանողը պետք է կարողանա պատկերացում կազմել լեզվի նշանային դրսևորումների մասին, ճանաչել և գնահատել նշանային միջավայրը, թափանցել նշանոլորտի խորքերը, ձեռք բերել նշանային հարաբերություններն ինքնուրույն բացահայտելու և իմաստավորելու հմտություններ:

4. Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունք(ներ)ը[2].

Ա) Ընդհանրական գիտակություն (կոմպետենցիա)

ա) գործիքային գիտակություն.

1) վերլուծելու և համադրելու ունակություն,

2) կազմակերպելու և նախագծելու ունակություն.

բ) միջանձնային գիտակություն.

1) քննադատական վերլուծություն և ինքնաքննադատության ունակություն,

2) միջգիտակարգային խմբում աշխատելու ունակություն,

3) տարոլորտ փորձագետների հետ շփվելու ունակություն.

գ) համակարգային գիտակություն.

1) գիտելիքը գործնականում կիրառելու կարողություն,

2) նոր իրավիճակներին հարմարակվելու ունակություն,

3) ստեղծագործելու և հետազոտություններ կատարելու ունակություն:

Բ) Առարկայական գիտակություն

1) դրսևորել լեզվանշանագիտության պատմության և հիմունքների իմացություն,

2) ըմբռնել լեզվանշանագիտության դասընթացի ընդհանուր կառուցվածքի և նրա բաղադրիչների միջև առկա կապերը,

3) կիրառել լեզվանշանագիտության գիտակարգին հատուկ տրամախոսության մեթոդը:

***5.* Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում՝ ըստ աշխատաշուկայի պահանջների[3]**

---

[2] http://www.vsu.am/karg/ararkayakan-nkaragir-17.pdf

Լրացվում է «Առարկայի նկարագրի մշակման ռազմավարության» կոմպետենցիաների ցանկին համապատասխան:

[3] Նշվում է, թե տվյալ դասընթացի յուրացման, ամփոփման արդյունքում ձեռքբերված գիտելիքները, հմտությունները և կարողությունները աշխատաշուկայի որ բնագավառներում և ոլորտներում կարող է շրջանավարտը կիրառել :

Յուրացնելով լեզվանշանագիտության դասընթացը՝ շրջանավարտը կարող է իր գիտելիքներն իրացնել բանասիրության և նրան աղերսվող մի շարք ոլորտներում՝ գիտության մեջ, համալսարաններում, դպրոցներում, քաղաքական ասպարեզում, մամուլում և այլուր:

6. **Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը**

Չափանիշ	Հեռակա ուսուցման համակարգ
Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարությունը (կրեդիտ /ընդհանուր ժամաքանակ)	**2 կրեդիտ/60 ժամ**

Աշխատանքի տեսակը	ժամաքանակ
Դասախոսություն	6
Գործնական աշխատանք	6
Ինքնուրույն աշխատանք	48
Ընդամենը	60
Ստուգման ձևը (ստուգարք/ ընթացիկ քննություն/ հանրագումարային քննություն)	ստուգարք

7. <u>**Ուսումնական աշխատանքների տեսակները**</u>[4] .

- **Դասախոսությունը** դասախոսի կազմած դասընթացի ծրագրի շրջանակներում գիտական-տեղեկատվական թեմայի վերաբերյալ տրամաբանորեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը: Դասախոսությունը ուսանողի առջև ուրվագծվող գիտական մի ճանապարհ է, որը նա կարող է միայն անցնել գիտական գրականության ընթերցանության, ուսումնական բնույթի այլ պարապմունքների և ինքնուրույն կատարած աշխատանքների շնորհիվ: Դասախոսը պետք է խթանի ուսանողի գործուն իմացաբանական գործունեությունը, նպաստի նրանց ստեղծագործական մտածողության ձևավորմանը: Ուսանողը նույնպես պետք է լինի դասախոսության գործուն մասնակից: Ուսանողը դասախոսությանը

[4] Թողնել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

ներկայանալուց առաջ պետք է ծանոթացած լինի տվյալ դասին ներկայացվող թեմային, որպեզի կարողանա մասնակցել ուսումնական գործընթացին:

- **Գործնական աշխատանքների** ժամանակ ուսանողը կատարում է լսարանային աշխատանք դասախոսի անմիջական ղեկավարման ներքո: Գործնական պարապմունքները անցկացվում են գործնական խնդիրների լուծման, առաջադրանքների իրականացման, թեստերի, իրավիճակային վերլուծությունների, գործարար խաղերի, խմբային աշխատանքների, տնային առաջադրանքների, ուղեղային գրոհների, փոխներգործուն ուսուցման միջոցով՝ տեսական գիտելիքները կիրառելու, գործնական ունակությունների և հմտությունների ձեռքբերման և ամրապնդման նպատակով: Դասախոսն առաջադրում է գործնական պարապմունքների թեման, նպատակը, խնդիրները, այն հարցերը, որոնք պետք է լուծել գործնական պարապմունքի ընթացքում, գործնական պարապմունքի անցկացման մեթոդները և պատասխանում է ուսանողների տված հարցերին:
- **Ինքնուրույն աշխատանքը** ուսանողների ուսումնական, գիտահետազոտական աշխատանքն է, որն իրականացվում է դասախոսի առաջադրանքով և մեթոդական ղեկավարությամբ, բայց առանց նրա անմիջական ղեկավարության: Ինքնուրույն աշխատանքի տեսակներներից լեզվանշանագիտության դասերին կիրառվում են հետևյալները[5].
    - **Ռեֆերատ** – ուսանողների ինքնուրույն գրավոր, որտեղ ուսանողը շարադրում է որևէ հարցի կամ թեմայի էությունը՝ հենվելով գրական աղբյուրների վրա (դասագրքեր, ձեռնարկներ և այլն):
    - **Զեկույց** – ուսանողի՝ որևէ գիտական կամ հետազոտական թեմայի շուրջ կատարած եզրակացությունների, ստացած արդյունքների ներկայացում:

[5] Թողնել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

8. **Դասավանդման մեթոդներներն են՝** հիմնահարցային դասախոսություն, դասախոսություն-երկխոսություն, դասախոսություն-քննարկում, գիտական բանավեճի ապահովում, իրավիճակային խնդիրների վերլուծություն ևլն:
9. **Ուսումնառության մեթոդներն են՝** մտքերի քարտեզագրում, խմբային քննարկում, իրադրությունների վերլուծություն, աղյուսակների և դասակարգման համեմատման և համակարգման ուրվագծերի կազմում, հետազոտության արդյունքների վերաբերյալ եզրակացության ներկայացում ևլն:

10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը՝ ըստ բաժինների և թեմաների[6].

հ/հ	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների		
		դասախոսություն	գործնական աշխատանք	Ինքնուրույն աշխատանք
1.	Լեզվանշանագիտությունը՝ որպես լեզվաբանական ու փիլիսոփայական գիտություն. առարկան, խնդիրները	1	1	2
2.	Միջգիտակարգի տեսակները՝ ըստ բնույթի և ըստ ընդգրկման: Նշանագիտության և մյուս գիտակարգերի հարաբերակցությունը			2
3.	Լեզվաբանություն, լեզվանշանագիտություն և լեզվիմաստասիրություն			2
4.	Նշանի ուրվագծային բնութագիրը: Արտաքին և ներքին, բնական և պայմանական, լեզվական և արտալեզվական նշաններ			2
5.	Նշանային կազմավորումը՝ նշանակյալի և նշանակչի ոլորտների համատեղությամբ: Պայմանականի բնականությունը	1	1	2
6.	Նշանի ըմբռնումը ստոիկյան իմաստասիրության մեջ. իր, անուն, առարկա			2
7.	Չառլզ Փիրսը՝ նշանագիտության կարապետ: Ցուցանշան, պատկերանշան, խորհրդանշան: Նշանագիտության բաժինների հարաբերակցությունը հայեցողական քերականության, տրամաբանության և ճարտասանության հետ			3
8.	Գ. Ֆրեգեի նշանագիտական հայեցակարգը			3
9.	Ֆ. դը Սոսյուրի նշանագիտական հայացքները: Լեզվական նշանի անհամաչափ երկվությունը	1	1	3
10.	Կ. Բյուլերի և Ռ. Յակոբսոնի նշանագիտական ուսմունքները			3
11.	Հաղորդակցման նշանային գործառույթները: Նշանի խորքային բնորոշումը և հատկությունները			3
12.	Նշանային համակարգ և կառուցվածք			3

[6] Նման է օրացուցային պլանին

13.	Նշանային հարաբերություններ	1	1	3
14.	Նշանային համակարգի մակարդակները: Նշանային գոյակերպեր (Չ. Մորիս, Է. Աթայան): Նշանագիտության բաժինները			3
15.	Լեզվական նշանի բովանդակության ոլորտի հայեցակետերը	1	1	3
16.	Լեզվական նշանի արտահայտության ոլորտի հիմնական ձևերը			3
17.	Նշանոլորտ: Հասկացական դաշտ և ազդոլորտ	1	1	3
18.	Լեզվական նշանի չափաբանությունը			3
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		6	6	48

11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ

h/h	Անվանումը/հեղինակ	Հրատարակության տարի
Պարտադիր գրականություն (ՊԳ)		
1.	Է. Աթայան, Լեզվական աշխարհի ներքին կերպավորումը և արտաքին վերաբերությունը	1981
2.	Է. Աղայան, Լեզվաբանության հիմունքներ	1987
3.	Գ. Ջահուկյան, Լեզվաբանության պատմություն, I հատոր	1960
4.	Գ. Ջահուկյան, Լեզվաբանության պատմություն, II հատոր	1962
5.	Ֆ. դը Սոսյուր, Ընդհանուր լեզվաբանության դասընթաց	2008
6.	Э. Аветян, Природа лингвистического знака	1968
7.	Chandler D., Semiotics: the basics	2007
Լրացուցիչ գրականություն(ԼԳ)		
1.	Ա. Ս. Աբրահամյան, Բառեր և իրեր // Բանբեր Երևանի համալսարանի. Բանասիրություն, , № 2 (26)	2018
2.	Ա. Ս. Աբրահամյան, Բառի նշանագիտական բնութագրություն // Լեզու, խոսք, իրականություն. Միջազգային	2017

	գիտաժողով	
3.	Ա. Ս. Աբրահամյան, Բովանդակության և արտահայտության հակադրման հարաբերականությունը լեզվում // Բանբեր Երևանի համալսարանի	1988
4.	Ա. Ս. Աբրահամյան, Հնչյունը որպես լեզվական միավոր // Բանբեր Երևանի համալսարանի, հմ. 2	1999
5.	Ա. Ս. Աբրահամյան,Նշանակյալի և նշանակիչի կրկնակի ներդաշնակումը լեզվում // Նշան, համակարգ, հաղորդակցում. Հոդվածների ժողովածու՝ նվիրված Էդվարդ Աթայանի հիշատակին	2011
6.	Ա. Ս. Աբրահամյան, Նշանը, որի մասին երազում էր Չարլզ Փիրսը // ՎԷմ, թիվ 1	2019
7.	Ա. Ս. Աբրահամյան, Ցուցանշանից խորհրդանշանին անցումը լեզվում // Բանբեր Երևանի համալսարանի. Բանասիրություն, № 2	2017
8.	Ա. Ս. Աբրահամյան, Տեքստային տարածության հորիզոնները // ՎԷմ, թիվ 3	2016
9.	Ա. Ս. Աբրահամյան, Տեքստի տարբերակները և Ռասելի պարադոքսը // ՎԷմ, թիվ 4	2016
10.	Է. Աթայան, Նշանային կազմավորումների գոյակերպերի կառուցվածքային-գործառական հարաբերակցությունը // Նշանագիտություն և լեզուների դասավանդում	1996
11.	Է. Աթայան, Նշանը սուբյեկտ-օբյեկտային հարաբերությունների համակարգում // ԲԵՀ, հմ. 3	1990
12.	Է. Աթայան, Նշան և նշանայնություն // Հոգի և ազատություն	2005
13.	Դ. Գյուլզատյան, Լեզվական նշանի հնարավորության և հավանականության մեկնակետերը	2022
14.	Դ. Գյուլզատյան, Լեզվական նշանի տարածաչափական և հարթաչափական մեկնակետերը // Բանբեր Երևանի համալսարանի, հմ. 2	2017
15.	Դ. Գյուլզատյան, Հասկացական դաշտ և ազդոլորտ // ՎԷՄ համահայկական հանդես, հմ. 4	2019
16.	Դ. Գյուլզատյան, Նշանագիտություն դասընթացի մեթոդական հորինվածքը // Գիտական հոդվածներ. բանասիրություն. Բ պրակ	2011
17.	Դ. Գյուլզատյան, Նշանոլորտի սահմանը և բաղկացությունը. լեզվիմաստասիրական հայեցակերպ, «Հայերենագիտության հիմնահարցեր և զարգացման հեռանկարներ» միջազգային գիտաժողովի զեկուցումների ժողովածու	2015
18.	Դ. Գյուլզատյան, Ֆերդինանդ դը Սոսյուրի լեզվաբանական հայեցակարգի արտացոլումը և բեկումները հայ	2011

	լեզվաբանության մեջ // Գիտական հոդվածներ. բանասիրություն. Բ պրակ	
19.	Նշան, համակարգ, հաղորդակցում	2011
20.	Պ. Ֆլորենսկի, Բառի կառուցվածքը // «Գարուն», հմ. 6	1996
21.	Л. Абрамян, Гносеологические проблемы теории знаков	1965
22.	Э. Аветян, Семиотика и лингвистика	1989
23.	Р. Барт, Основы семиологии // Структурализм: «За» и «против»	1975
24.	К. Бюлер, Теория языка	1993
25.	С. Гринев-Гриневич, Э. Сорокина, Основы семиотики	2012
26.	А. Лосев, Знак, символ, миф	1982
27.	Ю. Лотман, Семиосфера	2004
28.	Ч. Морис, Основания теории знаков // Семиотика	1983
29.	Ч. Пирс, Начала прагматизма	2000
30.	Ю. Степанов, Семиотика	1971
31.	U. Eko, A Theory of Semiotics	1976
Համացանցի գրականություն		
1.	Դ. Գյուլզադյան, Ֆերդինանդ դը Սոսյուրի «Ընդհանուր լեզվաբանության դասընթացի» հայերեն թարգմանության նշանակությունը մեր մտավոր իրականության համար | մաս I http://www.arteria.am/hy/1311521321	2011
2.	Դ. Գյուլզադյան, Ֆերդինանդ դը Սոսյուրի «Ընդհանուր լեզվաբանության դասընթացի» հայերեն թարգմանության նշանակությունը մեր մտավոր իրականության համար | մասII http://www.arteria.am/hy/yev1312663973	2011
3.	Якобсон Р., Лингвистика и поэтика // Структурализм: «за» и «против», 1975) // http://www.philology.ru/linguistics1/jakobson-75.htm	
4.	Harris Z., Structural Linguistics // https://pure.mpg.de/rest/items/item_2346220/component/file_2346219/content	

12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	*Թեմա*	Ուսումնասիրվող հարցեր	*Ժամաքանակ*	Գրականություն[7]
1.	Լեզվանշանագիտությունը՝ որպես լեզվաբանական ու փիլիսոփայական գիտություն. Առարկան, խնդիրները	Գիտություն, գիտակարգ, գիտությունների հարաբերություն, լեզվական նշանի նախնական բնութագիր	1	ՊԳ1
2.	Միջգիտակարգի տեսակները՝ ըստ բնույթի և ըստ ընդգրկման: Նշանագիտության և մյուս գիտակարգերի հարաբերակցությունը	Գիտությունների խմբավորումը, միջգիտակարգերի տեսակները՝ ըստ երկկողմ և միակողմ հետաքրքրության		ՊԳ3
3.	Լեզվաբանություն, լեզվանշանագիտություն և լեզվիմաստասիրություն	Բերված գիտությունների սահմանների ուրվագծումը, լեզվի փիլիսոփայական և նշանագիտական հիմնավորումը		ՊԳ1, 2, 5
4.	Նշանի ուրվագծային բնութագիրը: Արտաքին և ներքին, բնական և պայմանական, լեզվական և արտալեզվական նշաններ	Նշանի տեսակները		ՊԳ2
5.	Նշանային կազմավորումը՝ նշանակյալի և նշանակչի ոլորտների համատեղությամբ: Պայմանականի բնականությունը	Նշան, նանակյալ, նշանակիչ, պայմանական և բնական նշաններ	1	ՊԳ2
6.	Նշանի ըմբռնումը ստոիկյան իմաստասիրության մեջ. իր, անուն, առարկա	Իր, անուն, առարկա, նշան, նշանակվող և նշանակող կողմեր		ՊԳ2

[7] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

7.	Չառլզ Փիրսը՝ նշանագիտության կարապետ: Ցուցանշան, պատկերանշան, խորհրդանշան: Նշանագիտության բաժինների հարաբերակցությունը հայեցողական քերականության, տրամաբանության և ճարտասանության հետ	Նշանագիտության պատմության դրվագներ, նշանների տեսակները՝ ըստ Փիրսի, նշանագիտության և այլ ոլորտների առնչակից բաժինները		ՊԳ4
8.	Գ. Ֆրեգեի նշանագիտական հայեցակարգը	նշան, իմաստ, նշանակություն		ՊԳ1
9.	Ֆ. դը Սոսյուրի նշանագիտական հայացքները: Լեզվական նշանի անհամաչափ երկվությունը	լեզվախոսություն, լեզու, խոսք, համաժամանակություն-տարաժամանակություն, զուգորդում-շարակարգ, կայունություն-կամայականություն	1	ՊԳ5
10.	Կ. Բյուլերի և Ռ. Յակոբսոնի նշանագիտական ուսմունքները	նշանագիտական աքսիոմներ, նշանների գործառույթներ, հայտանշան, ազգանշան, խորհրդանշան		ԼԳ25, ՀԳ3
11.	Հաղորդակցման նշանային գործառույթները: Նշանի խորքային բնորոշումը և հատկությունները	միջհաղորդակցայնություն, այլահաղորդակցայնություն, ինքնահաղորդակցայնություն		ԼԳ11, ԼԳ14
12.	Նշանային համակարգ և կառուցվածք	Նշանային համակարգեր: Լեզվական և արտալեզվական նշանային համակարգեր		ՊԳ1, ՊԳ2
13.	Նշանային հարաբերություններ	Նշանակյալ (լեզու) – նշանակում (լեզվախոսք) – նշանակիչ (խոսք) կամ նշանակյալ-համակարգմ նշանակում-շարակարգ, նշանակիչ-գծակարգ	1	ՊԳ1, ԼԳ3

14.	Նշանային համակարգի մակարդակները: Նշանային գոյակերպեր (Չ. Մորիս, Է. Աթայան): Նշանագիտության բաժինները	Իմաստույթ (նշան – առարկա), շարակցույթ (նշան – նշան), գործույթ (նշան – մարդ): Իմաստաբանություն, շարակցաբանություն, գործաբանություն		ԼԳ10, ԼԳ28
15.	Լեզվական նշանի բովանդակության ոլորտի հայեցակետերը	Նշանակյալ – նշանակցյալ – նշյալ, նշանակում – նշանակցում – նշում, նշանակիչ նշանակցիչ – նշիչ	1	ԼԳ3, ԼԳ5, ՊԳ1
16.	Լեզվական նշանի արտահայտության ոլորտի հիմնական ձևերը	Հնչական միավորների՝ հնչյունի, վանկի, հնչաբառի, հնչաշարույթի, հնչասույթի, հնչավերասույթի և տառի, գրույթի, գրաբառի, գրաշարույթի, գրասույթի, վերգրասույթի նշանային բնութագիրը		ՊԳ1, ՊԳ6
17.	Նշանոլորտ: Հասկացական դաշտ և ազդոլորտ	Նշանոլորտ, նշան, նշանակյալ, նշանակում, նշանակիչ, իմաստ, նշանասերում, հասկացական դաշտ, ազդոլորտ	1	ՊԳ1, ԼԳ22, ԼԳ3, ԼԳ5, ԼԳ15, ԼԳ17, ԼԳ27
18.	Լեզվական նշանի չափաբանությունը	Լեզվական նշանի տարածաչափական և հարթաչափական, հնարավորության և հավանականության, համաչափության և տարաչափության մեկնակետերը: Նշակարգ, լեզվի ներքին ձև		ԼԳ13, ԼԳ14

12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	*Թեմա*	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Ստուգման ձև	Գրականություն[8]
1.	Միջգիտակարգի տեսակները՝ ըստ բնույթի և ըստ ընդգրկման: Նշանագիտության և մյուս գիտակարգերի հարաբերակցությունը	Գիտությունների խմբավորումը, միջգիտակարգերի տեսակաները՝ ըստ երկկողմ և միակողմ հետաքրքրության	1	բանավոր հարցում	ՊԳ3
2.	Նշանի ուրվագծային բնութագիրը: Արտաքին և ներքին, բնական և պայմանական, լեզվական և արտալեզվական նշաններ	Նշանի տեսակները		բանավոր հարցում	ՊԳ2
3.	Չառլզ Փիրսը՝ նշանագիտության կարապետ: Ցուցանշան, պատկերանշան, խորհրդանշան: Նշանագիտության բաժինների հարաբերակցությունը հայեցողական քերականության, տրամաբանության և ճարտասանության հետ	Նշանագիտության պատմության դրվագներ, նշանների տեսակները՝ ըստ Փիրսի, նշանագիտության և այլ ոլորտների առնչակից բաժինները	1	բանավոր հարցում	ՊԳ4
4.	Ֆ. դը Սոսյուրի նշանագիտական	լեզվախոսություն, լեզու, խոսք, համաժամանակություն-	1	բանավոր հարցում	ՊԳ5

[8] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

	հայացքները: Լեզվական նշանի անհամաչափ երկվությունը	տարաժամանակություն, զուգորդում-շարակարգ, կայունություն-կամայականություն			
5.	Նշանային հարաբերություններ	Նշանակյալ (լեզու) / նշանակում (լեզվախոսք) / նշանակիչ (խոսք)	1	բանավոր հարցում	ՊԳ1, ԼԳ3
6.	Լեզվական նշանի արտահայտության ոլորտի հիմնական ձևերը	Հնչատարազ, վանկատարազ, բառատարազ, հիմնատարազ, շարատարազ, ասացատարազ, վերասացատարազ	1	բանավոր հարցում	ՊԳ1, ՊԳ6
7.	Նշանոլորտ: Հասկացական դաշտ և ազդոլորտ	Հասկացության նշանային բնույթը: Նշանասերման խորքային մեկնությունը	1	բանավոր հարցում	ՊԳ1, ԼԳ22, ԼԳ3, ԼԳ5, ԼԳ15, ԼԳ17, ԼԳ27

12.3. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

Հ/Հ	Ինքնուրույն աշխատանքի թեման	Նպատակներ խնդիրներ	Համառոտ բովանդակությունն ու տեսակը[9]	Արդյունքների ներկայացման ժամկետները	Ինքնուրույն աշխատանքի գնահատման չափանիշներ	Գրականություն[10]
1.	Չառլզ Փիրսը՝ նշանագիտության կարապետ: Ցուցանշան, պատկերանշան, խորհրդանշան: Նշանագիտության բաժինների հարաբերակցությունը հայեցողական քերականության, տրամաբանության և ճարտասանության հետ	Հիմնավորել Չ. Փիրսի՝ նշանագիտության հիմնադիր լինելու իրողությունը: Երևույթների ընդհանրությամբ պայմանավորված՝ բացատրել տարբեր ոլորտներում առանձնացվող բաժինների աղերսները	Նշանների դիտարկման եռանդամության սկզբունքը: Նշանը՝ տարոլորտ հայեցակարգերի բեկմամբ	Կիսամյակի ավարտ	Համապատասխանության աստիճանը հանձնարարված նյութին: Ինքնուրույն դատելու կարողունակությունը	ԼԳ 11

[9] Տես 7-րդ կետի հինգերորդ պարբերությունը

[10] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

2.	Ֆ. դը Սոսյուրի նշանագիտական հայացքները: Լեզվական նշանի անհամաչափ երկվությունը	Ծանոթացնել Սոսյուրի նշանագիտական տեսությանը, լեզվախոսության երկատմանը լեզու և խոսք բևեռների և, առհասարակ, երկատման սկզբունքին	Նշան, նշանակյալ, Նշանակիչ: Նշանակչի գծային բնույթը: Շարակարգային և զուգորդային հարաբերություններ	Կիսամյակի ավարտ	Համապատասխանության աստիճանը հանձնարարված նյութին: Ինքնուրույն դատելու կարողունակությունը	ՊԳ 5
3.	Կ. Բյուլերի և Ռ. Յակոբսոնի նշանագիտական ուսմունքները	Ծանոթացնել նշյալ հեղինակներին հայեցակարգերին և նրանց տարբերակած նշանային գործառույթներին	Նշանագիտական աքսիոմներ, նշանների գործառույթներ, հայտանշան, ազգանշան, խորհրդանշան	Կիսամյակի ավարտ	Համապատասխանության աստիճանը հանձնարարված նյութին: Ինքնուրույն դատելու կարողունակությունը	ԼԳ 24, ՀԳ 3
4.	Նշանային համակարգ և կառուցվածք	Պարզաբանել լեզվի՝ որպես նշանային համակարգի յուրակերպությունը՝ այլ նշանային համակարգերի հարաբերությամբ	Նշանային համակարգեր: Լեզվի՝ որպես նշանային համակարգի յուրակերպությունը	Կիսամյակի ավարտ	Համապատասխանության աստիճանը հանձնարարված նյութին: Ինքնուրույն դատելու կարողունակությունը	ՊԳ 2, 6, 7
5.	Նշանային հարաբերություններ	Բացահայտել ներնշանային և միջնշանային հարաբերությունների հնարավոր դրսևորումները	Նշանակյալ, նշանակում, նշանակիչ	Կիսամյակի ավարտ	Համապատասխանության աստիճանը հանձնարարված նյութին: Ինքնուրույն դատելու կարողունակությունը	ԼԳ 11, 15

6.	Նշանակյալի հայեցակետերը	Նշանակյալի վերացարկված քննության ընտելացում	Նշանակյալ – նշանակում – նշանակիչ, նշանակցյալ – նշանակցում – նշանակցիչ, նշյալ – նշում – նշիչ	Կիսամյակի ավարտ	Համապատասխանության աստիճանը հանձնարարված նյութին: Ինքնուրույն դատելու կարողունակությունը	ՊԳ 1, ԼԳ 3
7.	Նշանակչի հիմնական ձևերը	Նշանակչի վերացարկված քննության ընտելացում	Հնչատարազ, վանկատարազ, բառատարազ, հիմնատարազ, շարատարազ, ասացատարազ, վերասացատարազ	Կիսամյակի ավարտ	Համապատասխանության աստիճանը հանձնարարված նյութին: Ինքնուրույն դատելու կարողունակությունը	ԼԳ 5, 15
8.	Լեզվական նշանի չափաբանությունը	Լեզվական նշանի դիտարկումը՝ չափաբանական մեկնակետերով	Լեզվական նշանի տարածաչափական և հարթաչափական, հնարավորության և հավանականության, համաչափության և տարափաչության մենակետերը	Կիսամյակի ավարտ	Համապատասխանության աստիճանը հանձնարարված նյութին: Ինքնուրույն դատելու կարողունակությունը	ԼԳ 10, 13, 14, 28

13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում[11]

Դասընթացի ուսումնական աշխատանքի ձևերը	Կիրառվող նյութատեխնիկական միջոցի անվանումը	Լսարանի ապահովում
Դասախոսություն	գրատախտակ	սովորական
Գործնական աշխատանք	գրատախտակ	սովորական
Ինքնուրույն աշխատանք	գիտական և ուսումնական ձեռնարկներ, համացանց	սովորական

[11] Նշվում են սարք-սարքավորումների, համակարգչային ծրագրերի նկարագրությունները և քանակը, որոնք անհրաժեշտ են տվյալ դասընթացի ուսումնական գործընթացը կազմակերպելու համար

14. Գնահատում

Համալսարանում գործում է ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրարկման հիմնական նպատակներն են՝

ա) ուսումնական կիսամյակի ընթացքում գիտելիքների անընդհատ ստուգման և գնահատման օգնությամբ կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը և բարելավել դասահաճախումները,

բ)անհատական առաջադրանքների, ընթացիկ և հանրագումարային ստուգումների (ստուգարքների և քննությունների), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառման օգնությամբ ապահովել ուսանողի գիտելիքների և կարողությունների արդյունարար գնահատման արժանահավատությունն ու օբյեկտիվությունը:

Ստուգարքներին և քննություններին ուսանողի պատրաստվածության մակարդակին ներկայացվող պահանջները պետք է ապահովեն գիտելիքների համակողմանի ստուգումը, ապագա մասնագետի մասնագիտական հմտությունների և կարողությունների գնահատումը՝ համաձայն մասնագիտական համապատասխան կրթական չափորոշիչի:

Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի[12]:

14.1. Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝

- գործնական (սեմինար) և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ստուգում և գնահատում կիսամյակի ավարտին (քննություններ կամ ստուգարքներ)՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար

[12] «Բալային-ռեյթինգային համակարգով ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման եվ հաշվառման կանոնակարգ» (ընդունված ՎՊՀ-ի գիտական խորհրդի կողմից արձ. թիվ 1 (23.02.2017թ.), փոփոխված՝ 30.01.2020թ. արձ. թիվ 1) https://vsu.am/karg/2020/balayin-reytingayin-20.pdf

գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր։

14.2. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.

Դասընթացն ամփոփվում է ստուգարքով։

Ստուգարքով ամփոփվող դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի ավարտին ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանը որոշող ստուգման և մյուս բաղադրիչների գնահատումների արդյունքներով։[13]

14.3. Հարցաշար (ըստ ծրագրի)

1. Լեզվանշանագիտությունը՝ որպես լեզվաբանական ու փիլիսոփայական գիտություն. առարկան, խնդիրները
2. Միջգիտակարգի տեսակները՝ ըստ բնույթի և ըստ ընդգրկման։ Նշանագիտության և մյուս գիտակարգերի հարաբերակցությունը
3. Լեզվաբանություն, լեզվանշանագիտություն և լեզվիմաստասիրություն
4. Նշանի ուրվագծային բնութագիրը։ Արտաքին և ներքին, բնական և պայմանական, լեզվական և արտալեզվական նշաններ
5. Նշանային կազմավորումը՝ նշանակյալի և նշանակչի ոլորտների համատեղությամբ։ Պայմանականի բնականությունը
6. Նշանի ըմբռնումը ստոիկյան իմաստասիրության մեջ. իր, անուն, առարկա
7. Չառլզ Փիրսը՝ նշանագիտության կարապետ։ Ցուցանշան, պատկերանշան, խորհրդանշան։
8. Նշանագիտության բաժինների հարաբերակցությունը հայեցողական քերականության, տրամաբանության և ճարտասանության հետ
9. Գ. Ֆրեգեի նշանագիտական հայեցակարգը
10. Ֆ. դը Սոսյուրի նշանագիտական հայացքները։ Լեզվական նշանի անհամաչափ երկվությունը
11. Կ. Բյուլերի և Ռ. Յակոբսոնի նշանագիտական ուսմունքները
12. Հաղորդակցման նշանային գործառույթները։
13. Նշանի խորքային բնորոշումը և հատկությունները
14. Նշանային համակարգ և կառուցվածք
15. Նշանային հարաբերություններ
16. Նշանային համակարգի մակարդակները։ Նշանային գոյակերպեր (Չ. Մորիս, Է. Աթայան)։ Նշանագիտության բաժինները
17. Լեզվական նշանի բովանդակության ոլորտի հայեցակետերը
18. Լեզվական նշանի արտահայտության ոլորտի հիմնական ձևերը
19. Նշանոլորտ։ Հասկացական դաշտ և ազդոլորտ
20. Լեզվական նշանի չափաբանությունը

[13] Կիրառվում է կամ առաջին, կամ երկրորդ պարբերությունն ըստ դասընթացի ամփոփման ձևի։

14.4. Գնահատման չափանիշները[14].

- Տեսական գիտելիքները ստուգվում են գործնական պարապմունքների ժամանակ՝ բանավոր հարցման, ինքնուրույն աշխատանքի, գրավոր աշխատանքների միջոցով և ստուգարքի ժամանակ:
- Գործնական աշխատանքները՝ երկու հարցում՝ 20-ական միավոր գնահատմամբ:
- Ինքնուրույն աշխատանքը՝ երկու հարցում՝ 10-ական միավոր գնահատմամբ:

[14] Լրացվում է ըստ ամբիոնի /դասախոսի որոշման:

«ՎԱՆԱՁՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ»

ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳՐԻՉ

Մասնագիտություն՝ **011401.00.6-Մասնագիտական մանկավարժություն**

/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ **011401.19.6-Հայոց լեզու և գրականություն**

/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ Մանկավարժության բակալավր

/բակալավր, մագիստրատուրա/

Վանաձոր 2024

Հեռակա ուսուցման համակարգ

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	**ՀԼԳ/բ–022, «Լեզվանշանագիտություն»**			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	2 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	5-րդ տարի, 2-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	12	Դասախոսություն	6
			Գործնական աշխատանք	6
	Ինքնուրույն	48		
	Ընդամենը	60		
Ստուգման ձևը	ստուգարք			
Դասընթացի նպատակը	Գիտակարգի **նպատակն** է բնորոշել նշանի էությունը, պարզել նրա բնույթը, տեսակները, ծանոթացնել լեզվանշանագիտական հետազոտության մեթոդներին, նախադրյալներ ստեղծել ձեռք բերած գիտելիքները կյանքում կիրառելու համար:			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. *Գիտելիք – դասընթացի վերջում ուսանողը ձեռք է բերում լեզվի նշանային համակարգի լիարժեք պատկերացում, լեզվական և արտալեզվական նշանների համաբնութենականության իմացություն:* *Հմտություն – դասընթացի վերջում ձեռք է բերում լեզվի նշանային համակարգը տրամախոսաբար արտքաին նշանային իրականությանը հակադրելու և նույնացնելու հմտություն:* *Կարողունակություն – դասընթացի վերջում ուսանողը ելնում է տարբերհամակարգերի միասնականության սկզբունքից, զատում և համատեղում է տարբերությունների նույնացման և նույնությունների տարբերակման մեկնակետերը:*			

Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1: Լեզվանշանագիտությունը՝ որպես լեզվաբանական ու փիլիսոփայական գիտություն. առարկան, խնդիրները Թեմա 2: Միջգիտակարգի տեսակները՝ ըստ բնույթի և ըստ ընդգրկման: Նշանագիտության և մյուս գիտակարգերի հարաբերակցությունը Թեմա 3: Լեզվաբանություն, լեզվանշանագիտություն և լեզվիմաստասիրություն Թեմա 4: Նշանի ուրվագծային բնութագիրը: Արտաքին և ներքին, բնական և պայմանական, լեզվական և արտալեզվական նշաններ Թեմա 5: Նշանային կազմավորումը՝ նշանակյալի և նշանակչի ոլորտների համատեղությամբ: Պայմանականի բնականությունը Թեմա 6: Նշանի ըմբռնումը ստոիկյան իմաստասիրության մեջ. իր, անուն, առարկա Թեմա 7: Չառլզ Փիրսը՝ նշանագիտության կարապետ: Ցուցանշան, պատկերանշան, խորհրդանշան: Նշանագիտության բաժինների հարաբերակցությունը հայեցողական քերականության, տրամաբանության և ճարտասանության հետ Թեմա 8: Գ. Ֆրեգեի նշանագիտական հայեցակարգը Թեմա 9: Ֆ. դը Սոսյուրի նշանագիտական հայացքները: Լեզվական նշանի անհամաչափ երկվությունը Թեմա 10: Կ. Բյուլերի և Ռ. Յակոբսոնի նշանագիտական ուսմունքները Թեմա 11: Հաղորդակցման նշանային գործառույթները: Նշանի խորքային բնորոշումը և հատկությունները Թեմա 12: Նշանային համակարգ և կառուցվածք Թեմա 13: Նշանային հարաբերություններ Թեմա 14: Նշանային համակարգի մակարդակները: Նշանային գոյակերպեր (Չ. Մորիս, Է. Աթայան): Նշանագիտության բաժինները Թեմա 15: Լեզվական նշանի բովանդակության ոլորտի հայեցակետերը: Լեզվական նշանի արտահայտության ոլորտի հիմնական ձևերը Թեմա 16: Լեզվական նշանի արտահայտության ոլորտի հիմնական ձևերը Թեմա 17:Նշանոլորտ: Հասկացական դաշտ և ազդոլորտ Թեմա 18: Լեզվական նշանի չափաբանությունը
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	▪ Տեսական գիտելիքները ստուգվում են գործնական պարապմունքների ժամանակ՝ բանավոր հարցման, ինքնուրույն աշխատանքի, գրավոր աշխատանքների միջոցով և ստուգարքի ժամանակ: ▪ Գործնական աշխատանքները՝ երկու հարցում՝ 20-ական միավոր գնահատմամբ: ▪ Ինքնուրույն աշխատանքը՝ երկու հարցում՝ 10-ական միավոր գնահատմամբ:
Գրականություն	*Պարտադիր՝* Է. Աթայան, Լեզվական աշխարհի ներքին կերպավորումը և արտաքին վերաբերությունը Է. Աղայան, Լեզվաբանության հիմունքներ Գ. Ջահուկյան, Լեզվաբանության պատմություն, I հատոր

	Գ. Ջահուկյան, Լեզվաբանության պատմություն, II հատոր Ֆ. դը Սոսյուր, Ընդհանուր լեզվաբանության դասընթաց Э. Аветян, Природа лингвистического знака Chandler D., Semiotics: the basics *Լրացուցիչ՝* Ա. Ս. Աբրահամյան, Բառեր և իրեր // Բանբեր Երևանի համալսարանի. Բանասիրություն, , № 2 (26) Ա. Ս. Աբրահամյան, Բառի նշանագիտական բնութագրություն // Լեզու, խոսք, իրականություն. Միջազգային գիտաժողով Ա. Ս. Աբրահամյան, Բովանդակության և արտահայտության հակադրման հարաբերականությունը լեզվում // Բանբեր Երևանի համալսարանի Ա. Ս. Աբրահամյան, Հնչյունը որպես լեզվական միավոր // Բանբեր Երևանի համալսարանի, հմ. 2 Ա. Ս. Աբրահամյան,Նշանակյալի և նշանակիչի կրկնակի ներդաշնակումը լեզվում // Նշան, համակարգ, հաղորդակցում. Հոդվածների ժողովածու՝ նվիրված Էդվարդ Աթայանի հիշատակին Ա. Ս. Աբրահամյան, Նշանը, որի մասին երազում էր Չարլզ Փիրսը // ՎԷմ, թիվ 1 Ա. Ս. Աբրահամյան, Ցուցանշանից խորհրդանշանին անցումը լեզվում // Բանբեր Երևանի համալսարանի. Բանասիրություն, № 2 Ա. Ս. Աբրահամյան, Տեքստային տարածության հորիզոնները // ՎԷմ, թիվ 3 Ա. Ս. Աբրահամյան, Տեքստի տարբերակները և Ռասելի պարադոքսը // ՎԷմ, թիվ 4 Է. Աթայան, Նշանային կազմավորումների գոյակերպերի կառուցվածքային-գործառական հարաբերակցությունը // Նշանագիտություն և լեզուների դասավանդում Է. Աթայան, Նշանը սուբյեկտ-յբյեկտային հարաբերությունների համակարգում // ԲԵՀ, հմ. 3 Է. Աթայան, Նշան և նշանայնություն // Հոգի և ազատություն Դ. Գյուլզատյան, Լեզվական նշանի հնարավորության և հավանականության մեկնակետերը Դ. Գյուլզատյան, Լեզվական նշանի տարածաչափական և հարթաչափական մեկնակետերը // Բանբեր Երևանի համալսարանի, հմ. 2 Դ. Գյուլզատյան, Հասկացական դաշտ և ազդոլորտ // ՎԷՄ համահայկական հանդես, հմ. 4 Դ. Գյուլզատյան, Նշանագիտություն դասընթացի մեթոդական հորինվածքը // Գիտական հոդվածներ. բանասիրություն. Բ պրակ Դ. Գյուլզատյան, Նշանոլորտի սահմանը և բաղկացությունը.

	լեզվիմաստասիրական հայեցակերպ, «Հայերենագիտության հիմնահարցեր և զարգացման հեռանկարներ» միջազգային գիտաժողովի զեկուցումների ժողովածու Դ. Գյուլզատյան, Ֆերդինանդ դը Սոսյուրի լեզվաբանական հայեցակարգի արտացոլումը և բեկումները հայ լեզվաբանության մեջ // Գիտական հոդվածներ. բանասիրություն. Բ պրակ Նշան, համակարգ, հաղորդակցում Պ. Ֆլորենսկի, Բառի կառուցվածքը // «Գարուն», հմ. 6 Л. Абрамян, Гносеологические проблемы теории знаков Э. Аветян, Семиотика и лингвистика Р. Барт, Основы семиологии // Структурализм: «За» и «против» К. Бюлер, Теория языка С. Гринев-Гриневич, Э. Сорокина, Основы семиотики А. Лосев, Знак, символ, миф Ю. Лотман, Семиосфера Ч. Морис, Основания теории знаков // Семиотика Ч. Пирс, Начала прагматизма Ю. Степанов, Семиотика U. Eko, A Theory of Semiotics Ю. Степанов, Семиотика U. Eko, A Theory of Semiotics *Համացանցի գրականություն* ՝ Դ. Գյուլզաղյան, Ֆերդինանդ դը Սոսյուրի «Ընդհանուր լեզվաբանության դասընթացի» հայերեն թարգմանության նշանակությունը մեր մտավոր իրականության համար | մաս I http://www.arteria.am/hy/1311521321 Դ. Գյուլզաղյան, Ֆերդինանդ դը Սոսյուրի «Ընդհանուր լեզվաբանության դասընթացի» հայերեն թարգմանության նշանակությունը մեր մտավոր իրականության համար | մասII http://www.arteria.am/hy/yev1312663973 Якобсон Р., Лингвистика и поэтика // Структурализм: «за» и «против», 1975) // http://www.philology.ru/linguistics1/jakobson-75.htm Harris Z., Structural Linguistics // https://pure.mpg.de/rest/items/item_2346220/component/file_2346219/content .